

การเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

STRENGTHEN STUDENT DISCIPLINE ACCORDING TO BUDDHADHAMMA PRINCIPLES OF
EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE ROI ET

หัตถยา ผิวฟัก^{1*} พีรวัดน์ ชัยสุข¹ พระครูสุตวรธรรมกิจ¹

Hattaya Phiwfak^{1*} Peravat Chaisuk¹ Phrakhrusutaworathammakit¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Roi Et Buddhist College, Thailand

* Corresponding author e-mail: Hattaya2949@gmail.com

Received: 04/12/2025 | Revised: 09/02/2026 | Accepted: 20/02/2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 2) ศึกษาวิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดและ 3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธีคืองานวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน ในการตอบแบบสอบถามความคิดเห็น และใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ตอบแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่จำเป็นที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นด้วยวิธี Priority Needs Index (PNI) งานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) วิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรม ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างด้านความประพฤติ สร้างกฎระเบียบที่ชัดเจน ปลูกฝังความซื่อสัตย์และเคารพสิทธิผู้อื่น 3) ผลการเสนอแนวทางการเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้

คำสำคัญ: การเสริมสร้างวินัยนักเรียน หลักพุทธธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

Abstract

This research article aims to: 1) Study the conditions and needs of school administrators under the Office of Secondary Education Service Area Roi Et to strengthen student discipline. 2) Study the methods of strengthening student discipline according to Buddhist principles of school administrators under the Office of the Secondary Education Service Area, Roi Et and 3) Propose guidelines for strengthening discipline for students according to Buddhist principles for administrators of educational institutions under the Office of the Secondary Education Area, Roi Et. This research is a mixed-method research, namely, quantitative research using a sample of 345 people to answer the opinion questionnaire and using a sample group of 30 people to answer the assessment of suitability, feasibility and usefulness. Statistics used in data analysis included percentage, mean, standard deviation, and the values of needs that the educational institution wanted to achieve using the Priority Needs Index (PNI) method. Qualitative research analyzed the content of interviews with 9 experts using descriptive content analysis techniques. The research results found that : 1) The current condition of student discipline promotion by administrators of educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office, Roi Et, is overall at a high level and the overall desirable condition is at the highest level. 2) How to strengthen student discipline according to Buddhist principles: Administrators should be role models in terms of behavior, create clear rules, instill honesty and respect for the rights of others. 3) The results of the proposals for guidelines to strengthen discipline for students according to Buddhist principles by educational institution administrators, based on appropriateness, feasibility, and overall benefit, were at the highest level. When considering each aspect, it was found that the appropriateness aspect had the highest average value, followed by the usefulness aspect and the feasibility aspect.

Keywords: Strengthen Student Discipline, Buddhadhamma, The Secondary Education Service Area Office Roi Et

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและเกื้อกูลต่อสังคม โดยเน้นเป็นพิเศษที่การพัฒนาความรู้และวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ การทำงาน และการดำเนินชีวิต อันนำไปสู่การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพและเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน (สิริกร สินสม, 2548)

วินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ช่วยให้บุคคลควบคุมความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข การเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนจึงเป็นหน้าที่ร่วมกันของครู ผู้ปกครอง และสถานศึกษา โดยครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีและจัดกิจกรรมส่งเสริมการควบคุมตนเอง ผู้ปกครองสนับสนุนพฤติกรรมที่เหมาะสมของบุตรหลาน และสถานศึกษากำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนและเป็นธรรมเพื่อปลูกฝังการปฏิบัติตามกฎและพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ (ศุภวรรณ ทองลาด, 2564)

หลักพุทธธรรมตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนา มนุษย์อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ โดยเริ่มจากการฝึกด้านพฤติกรรมผ่าน “ศีล” ซึ่งเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นระเบียบและก่อให้เกิดความประพฤติดีงาม เมื่อปฏิบัติศีลอย่างสม่ำเสมอจะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจด้วย “สมาธิ” ทำให้จิตมีความเข้มแข็ง สงบ และมั่นคง เกิดคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความเมตตา กรุณา ความอดทน ความเพียร และความรับผิดชอบ ส่งผลให้จิตใจผ่องใส เบิกบาน และมีความสุข อันเป็นพื้นฐานสำคัญสู่การพัฒนาปัญญาในลำดับต่อไป (นวิรัตน์ สถาพรพานิช, 2564)

การส่งเสริมระเบียบวินัยในโรงเรียนเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการวางแผน ดำเนินการ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ งานด้านระเบียบวินัยนักเรียนมุ่งพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ อันนำไปสู่การเป็นพลเมืองดีของชาติ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวปฏิบัติในการส่งเสริมวินัยนักเรียน ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบ การเคารพกฎของโรงเรียน การรู้จักกาลเทศะ และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีระเบียบวินัยและเติบโตเป็นบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ และติดตามการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พร้อมทั้งพัฒนาสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยมีโรงเรียนใน

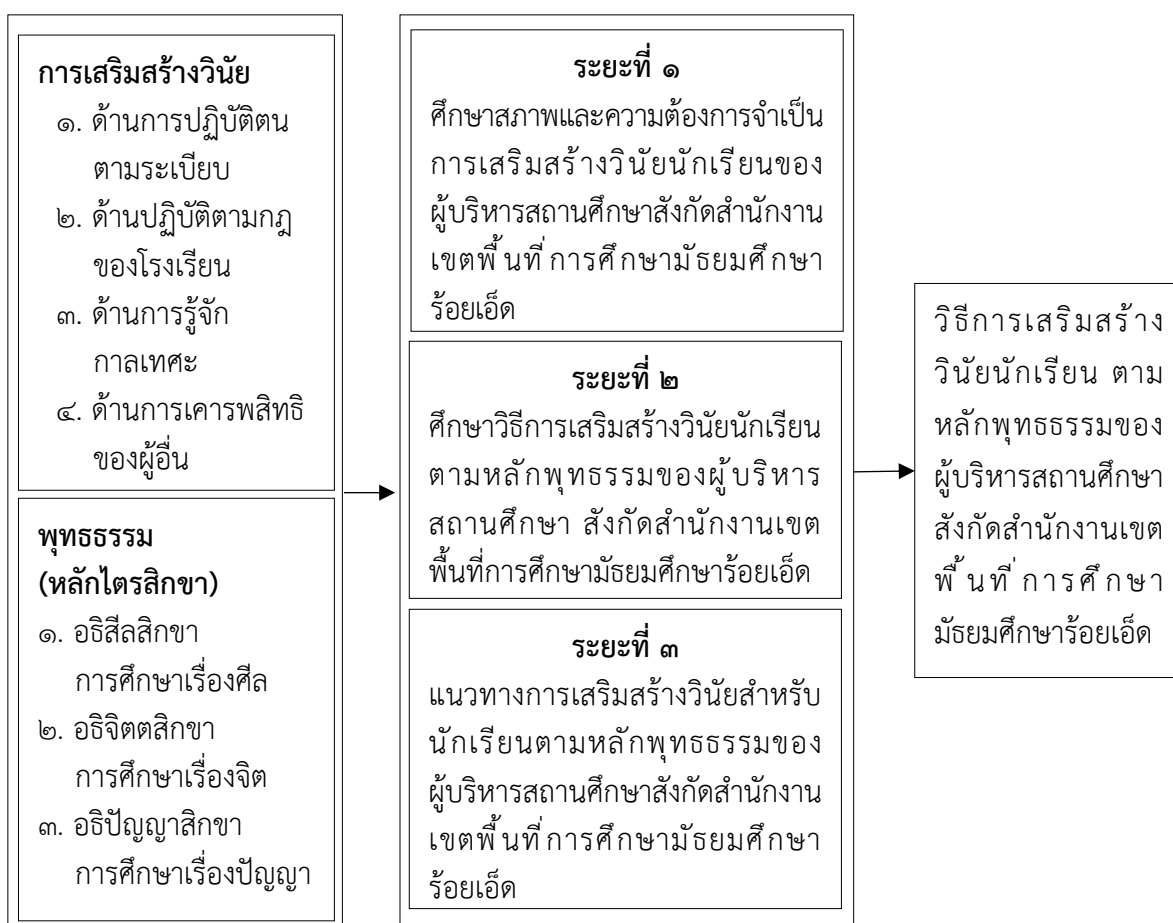
สังกัดจำนวน 60 แห่ง แบ่งการบริหารงานออกเป็น 7 สหวิทยาเขต (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2567) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดได้จัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยนักเรียนอย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมประชาธิปไตย และการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวก อย่างไรก็ตาม ยังพบนักเรียนบางส่วนขาดวินัยในตนเอง อาทิ ไม่ตั้งใจเรียน ดุดม ใช้โทรศัพท์ไม่เหมาะสม ทะเลาะวิวาท และไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และสังคมโดยรวม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดังกล่าวมีทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เช่น เพื่อนและรุ่นพี่ และด้านบุคคล ได้แก่ การควบคุมตนเอง แรงจูงใจ และความสนใจในการเรียน การแก้ไขปัญหาจึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยวิเคราะห์สาเหตุและบูรณาการความร่วมมือจากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒनावินัยของผู้เรียนอย่างยั่งยืน (ศุภวรรณ ทองลาด, 2564)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนที่มีความความใกล้ชิดกับนักเรียน และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน จึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการเสริมสร้างวินัยตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน ซึ่งแนวทางนี้จะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
- 2) เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็น การเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด จำนวน 60 โรงเรียน รวม 2,476 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพและความต้องการจำเป็น การเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดโดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.952

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวิจัยไปขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ให้ส่งต่อแบบสอบถามไปให้โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด จำนวน 60 โรงเรียน ในรูปแบบของ Google Form โดยกำหนดให้ส่งแบบสอบถามภายใน 2 สัปดาห์

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามโดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS) ตามรายละเอียด ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพทางเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

4.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด เป็นมาตราส่วน ประเมินค่า 5 ระดับ ของประกอบ กรรณสูตร (2542) คำนวณโดยใช้สูตร Modified priority needs index (PNI modified) เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาว่า PNI modified ที่มีค่าสูงสุด 3 ลำดับแรกขององค์ประกอบการเสริมสร้างวินัยนักเรียน (สุวิมล ร่องวานิช, 2558)

ระยะที่ 2 ศึกษาวิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 สภาพและความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด มากำหนดเป็นแนวคำถาม และเป็นข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์ มีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 9 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอน จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา จำนวน 3 รูป พบว่า กลุ่มเป้าหมายได้เสนอวิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1.ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ 2.ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน 3.ด้านการรู้จักกาลเทศะ 4.ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมิน คือกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) จำนวน 30 คน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินด้านความเหมาะสมด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ของ
 แนวทางการเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
 พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ย 5 ระดับของบุญชม ศรีสะอาด (2560) จาก
 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 30 คน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

1. ผลที่ได้จากการศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหาร
 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นและดัชนี $PNI_{modified}$ ของการ
 เสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวม

สภาพปัจจุบันที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการ เสริมสร้างวินัยนักเรียนของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาร้อยเอ็ด	n = 345 คน							$PNI_{modified}$	ลำดับ
	ระดับความคิดเห็น								
	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)					
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ			
1. ด้านการปฏิบัติตนตาม ระเบียบ	4.09	1.09	มาก	4.63	0.81	มากที่สุด	0.132	1	
2. ด้านปฏิบัติตามกฎของ โรงเรียน	4.22	1.01	มาก	4.65	0.80	มากที่สุด	0.101	3	
3. ด้านการรู้จักกาลเทศะ	4.26	1.04	มาก	4.68	0.79	มากที่สุด	0.098	4	
4. ด้านการเคารพสิทธิ ของผู้อื่น	4.20	1.06	มาก	4.67	0.80	มากที่สุด	0.111	2	
โดยภาพรวม	4.19	1.05	มาก	4.66	0.80	มากที่สุด	0.112		

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$ S.D. = 1.05)
 จำแนกตามรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่
 3. ด้านการรู้จักกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.26$ S.D. = 1.04) ข้อที่ 2. ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.22$
 S.D. = 1.01) ข้อที่ 4. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = 1.06) และข้อที่ 1. ด้านการปฏิบัติ
 ตนตามระเบียบ ($\bar{X} = 4.09$ S.D. = 1.09)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของความต้องกรจำเป็น การเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$ S.D. = 0.80) จำแนกตามรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 3. ด้านการรู้จักกาลเทศะ ($\bar{X} = 4.68$ S.D. = 0.79) ข้อที่ 4. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.67$ S.D. = 0.80) ข้อที่ 2. ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.65$ S.D. = 0.80) และ ข้อ 1. ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ ($\bar{X} = 4.63$ S.D. = 0.81)

2. ผลที่ได้จากการศึกษาคือแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.1 ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ คือ ผู้บริหารควรใช้ ศิล เป็นแบบอย่างด้านความประพฤติ เช่น การแต่งกายเรียบร้อยและสุภาพ สมาธิ ฝึกสติให้นักเรียนควบคุมตนเองเมื่อต้องตัดสินใจเกี่ยวกับทรงผม และ ปัญญา อธิบายเหตุผลและคุณค่าของระเบียบทรงผม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่จากการบังคับ

2.2 ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น คือ ผู้บริหารควรใช้ ศิล ปลูกฝังความซื่อสัตย์และเคารพสิทธิผู้อื่น สมาธิ ฝึกสติให้นักเรียนยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และ ปัญญา อธิบายเหตุผลและผลกระทบของการละเมิดสิทธิ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจคุณค่าของความยุติธรรมและปฏิบัติตนด้วยความตระหนัก

2.3 ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน คือ ผู้บริหารควรใช้ ศิล เป็นแบบอย่างด้านวินัยและสร้างกฎที่ชัดเจนให้ทุกคนปฏิบัติร่วมกัน ใช้ สมาธิ ฝึกสติให้นักเรียนรู้จักยับยั้งตนเองเมื่ออยากฝ่าฝืน เช่น การนั่งสมาธิสั้นๆ ก่อนเข้าเรียน และใช้ ปัญญา อธิบายเหตุผลของกฎ เช่น ความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามด้วยความตระหนัก ไม่ใช่การบังคับ

3. ผลที่ได้จากการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างวินัยสำหรับนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับผลการประเมินด้านความเหมาะสม ของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รายการ	ความเหมาะสม		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านปฏิบัติตนตามระเบียบ	4.57	0.77	มากที่สุด
2. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น	4.70	0.46	มากที่สุด
3. ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน	4.73	0.45	มากที่สุด
โดยรวม	4.67	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผลการประเมินด้านความเหมาะสม ของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$ S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$ S.D. = 0.45) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$ S.D. = 0.46) และด้านปฏิบัติตนตามระเบียบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = 0.77)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ ของ การเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รายการ	ความเหมาะสม		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน	4.53	0.68	มากที่สุด
2. ด้านปฏิบัติตนตามระเบียบ	4.50	0.68	มาก
3. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น	4.57	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	4.53	0.62	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ ของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = 0.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น อยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ที่สุด ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = 0.68) และด้านปฏิบัติตนตามระเบียบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$ S.D. = 0.68)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับผลการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รายการ	ความเหมาะสม		แปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านปฏิบัติตนตามระเบียบ	4.53	0.68	มากที่สุด
2. ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น	4.60	0.67	มากที่สุด
3. ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน	4.67	0.60	มากที่สุด
โดยรวม	4.60	0.65	มากที่สุด

จากตาราง 4 พบว่า ผลการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ของการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$ S.D. = 0.65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$ S.D. = 0.60) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$ S.D. = 0.65) และด้านปฏิบัติตนตามระเบียบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = 0.68)

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด และการหาแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยการสัมภาษณ์

1. สภาพและความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ในภาพรวม มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนบางส่วนยังขาดความตระหนักในการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ทั้งด้านการแต่งกาย ความประพฤติ การเข้าแถว ความสะอาด และมารยาทพื้นฐาน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเข้ามากำกับและเสริมสร้างวินัยอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเคยชินและความรับผิดชอบในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวรัตน์ สถาพรพานิช (2566) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1” พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามระเบียบด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี กำหนดกฎชัดเจน และสร้างกิจกรรมหรือสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความเป็นระเบียบ ทำให้นักเรียนเข้าใจเหตุผลและคุณค่าของระเบียบอย่างตระหนัก ไม่ใช่เพียงการบังคับให้ปฏิบัติ

2. ผลการศึกษาวิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์วิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ 2) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น 3) ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนวิชาชีพ

2.1 วิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบ คือ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างด้านความประพฤติด้วยศีล เช่น การแต่งกายเรียบร้อยและสุภาพ ส่งเสริมสมาธิให้นักเรียนฝึกสติในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรงผม และใช้ปัญญาอธิบายเหตุผลและคุณค่าของระเบียบทรงผม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เพราะถูกบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรา บุญแสง (2561) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานโดยใช้การเป็นแบบอย่างของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า การที่ผู้บริหารปฏิบัติตนด้วยความเรียบร้อย

สุขภาพ และตรงตามมาตรฐาน จะช่วยให้นักเรียนซึมซับพฤติกรรมที่เหมาะสมและปฏิบัติตามระเบียบทรงผม ด้วยความสมัครใจ การเป็นแบบอย่างที่ดีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างวินัยและความรับผิดชอบของ นักเรียนต่อกฎเกณฑ์ของโรงเรียน

2.2 วิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น คือ ผู้บริหารควรใช้ศิลปะเป็นแบบอย่าง ในการปลูกฝังความซื่อสัตย์และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ใช้สมาธิฝึกสติให้นักเรียนสามารถยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และใช้ปัญญาอธิบายเหตุผลรวมถึงผลกระทบของการละเมิดสิทธิ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจคุณค่า ของความยุติธรรมและปฏิบัติตนด้วยความตระหนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลิตา จิตต่ออารีย์ (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูตามหลักธรรมาภิบาล” ผลการวิจัยพบว่า การ สร้างความรับผิดชอบและความโปร่งใส การประเมินผลครูตามหลักธรรมาภิบาลช่วยให้ครูมีแบบอย่างใน การปฏิบัติอย่างยุติธรรมและซื่อสัตย์ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการสอนให้นักเรียนเข้าใจคุณค่าของ ความถูกต้อง การเคารพสิทธิผู้อื่น และไม่แอบอ้างสิทธิเพื่อประโยชน์ส่วนตน ทำให้วินัยเกิดจากความเข้าใจ และตระหนัก ไม่ใช่จากการบังคับหรือความกลัว

2.3 วิธีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนวิชาชีพ คือ ผู้บริหารควรใช้ ศิล เป็นแบบอย่างด้านวินัยและกำหนดกฎระเบียบให้ชัดเจนสำหรับทุกคน ปลูกฝัง สมาธิ โดยฝึกให้นักเรียนมี สติและยับยั้งตนเองเมื่อมีแนวโน้มจะฝ่าฝืน เช่น การนั่งสมาธิสั้นๆ ก่อนเข้าเรียน พร้อมใช้ ปัญญา อธิบาย เหตุผลของกฎ เช่น ความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจ และปฏิบัติตามด้วยความตระหนัก ไม่ใช่ทำเพราะถูกบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยธิดา ศรีจินดา (2556) ที่ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประพฤติดีกฎระเบียบของนักเรียน ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย” ผลการวิจัยพบว่า การประพฤติดีกฎระเบียบของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับปัจจัย ด้านวินัยและการรับรู้ถึงผลของการกระทำ การที่ผู้บริหารสถานศึกษากำกับดูแลไม่ให้นักเรียนนำอาหารเข้า ห้องเรียน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยดังกล่าว เพราะเป็นการสร้างกรอบกติกาที่ชัดเจน ปลูกฝังความ รับผิดชอบ และส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงผลลัพธ์ของการปฏิบัติตน ทำให้เกิดวินัยและพฤติกรรมที่ เหมาะสมภายในโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ สร้างรูปแบบเป็นองค์ประกอบของการเสริมสร้างวินัยนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหาร ดังแสดงใน ภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย MUK MODEL
ที่มา หทัยา ผิวพิง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ผู้บริหารควรกำหนดกฎระเบียบอย่างเหมาะสม จัดฝึกอบรมหรือกิจกรรมเสริมสร้างสติและสมาธิให้นักเรียนเข้าใจเหตุผลของกฎ รวมทั้งใช้ตนเองเป็นแบบอย่างเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตาม
- 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมความเป็นระเบียบ เช่น การรักษาความสะอาด การแต่งกายเรียบร้อย และการจัดกิจกรรมที่ฝึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมใช้รางวัลและคำชมเชยเป็นแรงจูงใจ
- 3) ผู้บริหารควรออกแบบกิจกรรมที่ฝึกนักเรียนให้เคารพสิทธิผู้อื่น รอคอย ฟังความคิดเห็น และร่วมแก้ปัญหาอย่างสันติ รวมทั้งให้คำอธิบายถึงผลกระทบของการละเมิดสิทธิ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ผู้วิจัยควรวิจัยเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการใช้แนวทางการเสริมสร้างวินัยตามหลักพุทธธรรมในโรงเรียนระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา
- 2) ผู้วิจัยควรวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา
- 3) ผู้วิจัยควรวิจัยเกี่ยวกับ นวัตกรรมการสอนหรือคู่มือการปฏิบัติ สำหรับผู้บริหารและครูในการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2564). *ครูลาออกทนภาระงานเอกสารไม่ไหวสะท้อนระบบการศึกษาล้มเหลว*.
ฐานเศรษฐกิจ. <https://www.thansettakij.com/politics/503355>
- ชลิตา จิตต์อารีย์. (2560). แนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูตามหลักธรรมาภิบาล. *วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 3(1), 1–10.
- นวรรตน์ สถาพรพานิช. (2564). *แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียน
ประถมศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบุรี เขต 1
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ประกอบ วรรณสูตร. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ปิยธิดา ศรีจินดา. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประพฤติดีกฎระเบียบของนักเรียน ระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 24(4), 1–17.
- ศุภวรรณ ทองลาด. (2564). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์ เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม]*. (หมายเหตุ: หากต้นฉบับคือ ศุภวรรณ ให้เติม ร ลงไปด้วยครับ)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียน*. โรง
พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สิริกร สีนสม. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน
มัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 [วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]*.
- สุภัทรา บุญแสง. (2561). *การบริหารงานโดยใช้การเป็นแบบอย่างของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย]*.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.